

Izhaja vsak ponedeljek in četrtek ob 8. uri — predpoldne. — Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 30 L. Na naročila brez dopolnjenih naročilne se ne oziramo. Odgovorni urednik: RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 81.

V Gorici, v četrtek 11. oktobra 1923.

Letnik VI.

Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo vnaprej. List. izdaja konsorcij "GORIŠKE STRAŽE". Tisk. S. Spazza. v Trstu. Uprava in Uredništvo: ulica Mameli 5. (prej Scuole).

Zapoved Cerkve.

Ko se je raznesla vest, da hoče rimska vlada odpraviti iz naših ljudskih sol slovenski učni jezik, se je polastilo vsega našega ljudstva sveto ogorčenje. V slovenskem narodu se je dvignil elementaren odpor, plamete kakor ogenj iz globin njegove duše. «Straža» je dala v več člankih ljudski volji duška in poučarila, da ni le naša narodna, temveč naša verska dolžnost, braniti pogumno in neustrašeno slovenski jezik. Da ne bodo mislili, da zlorabljamo vero v politične in narodne namene, hočemo na tem mestu podkrepiti naše trditve z jasnimi in nepogrešljivim naukom Cerkve. Ljudstvo naj ve, da nam je Bog naložil dolžnost braniti slovensko narodnost, ono naj ve, da greši proti Bogu, kdor ne stopi v obrambo za slovenski jezik.

Evo katoliški nauk o narodnosti, kakor ga posnemamo iz «Katoliškega ljudskega katekizma» (Katholischer Volks-Katechismus) znanega profesorja teologije Franca Spirago.

Bog je hotel različne narode.

V drugem delu katekizma čitamo v poglavju «o zapovedih» na 26. strani sledeče:

Bog je hotel, naj nastopijo v zgodovini različni narodi, ker je to v dobrobit celstva. «Različnost narodov naj bi namreč pospeševala tekmo in s tem napredek in kulturo med ljudstvi. Različnost jezika naj pomaga k poveljanju Boga, ravno tako kakor čudežna raznovrstnost v rastlinstvu in živalstvu in v vsem stvarstvu.»

Slovenski jezik je torej po nauku Cerkve ustvarjen v slavo in čast božjo, zato je nedotakljiv in svet in kdor položi nanj roko, se pregreši proti božji volji. To je nauk Cerkve in njega se moramo držati z vsemi silami našega srca in s vso močjo naše duše.

Kristijan sme in mora ljubiti svoj narod bolj nego tujega!

Tako čitamo v poglavju o krščanskih zapovedih:

«Če kdo reče: «Kristijan sme svoj narod ljubiti», je rekel premalo. Treba je nasprotno reči: «Kristijan mora svoj narod ljubiti.» Saj ljubezen do starišev tudi ni le dovoljena, temveč zapovedana. In zakaj naj ljubimo narod, iz katerega izhajamo in h kateremu spadamo? Ker je narod velika družina, velika krvna sorodnost. Kakor ljubis svoje krvne sorodnike bolj nego tujce, tako moraš tudi svoj narod bolj ljubiti nego vsakega tujega. Ljubezen do naroda je torej utemeljena v naravnem zakonu, to se pravi v božji Stvarnika. Kakor nam je Stvarnik po naravi položil v srce večjo ljubezen do starišev kakor do drugih ljudi, tako nam je položil v srce tudi večjo ljubezen do ljudstva, iz katerega smo izšli in kateremu pripadamo. Sicer nas narava naganja, da se priključimo tistim, ki govore isti jezik kakor mi. Zakone narave pa krščanstvo ni odpravilo. Saj pravi Kristus izrecno, da ni prišel odpraviti postavo (Mat. 5, 17). Vred tega imata ljubezen do vere in ljubezen do naroda v Bogu svojega zakonika. Zato vidimo, da je bil Kristus, da so bili preroki, apostoli, Mati božja in svetci svetniki za svoj narod navdušeni. Mi srečamo gorečo ljubezen do naroda pri prerokih, mislimo le na Jeremijo, ki joka na razvalinah Jeruzalema. Gorečo ljubezen do naroda srečamo pri judovskih mučnikih: mahabejski

bratje se umirajoč sklicujejo na «postave očetov» (2. Mah. 7). Sv. Pavel je hotel biti raje zavržen, da bi bil le njegov narod rešen. (9. pismo Rimljanom 2.)»

Zaključki.

Tako čitamo črno na belem v Ljudskem katekizmu, ki leži pred nami. Zapomnimo si te velike resnice krščanskega nauka:

- 1.) Bog je hotel, da živi in se razvija slovenski narod.
- 2.) Slovenski jezik je nedotakljiv, ker je izšel iz Boga in služi v njegovo čast in slavo.

3.) Vsak krščanski Slovenec ima od Boga naloženo dolžnost, da ljubi slovenski jezik, da ga ljubi bolj nego tuj narod in tuj jezik.

4.) Kdor ravna tako, sledi zgledu Kristusa, prorokov, apostolov, mučnikov, in svetnikov Katoliške cerkve.

5.) Boj proti slovenski narodnosti in proti slovenskemu jeziku je boj proti krščanstvu, proti Katoliški cerkvi, proti božji volji.

Če je Bog z nami, se ne smemo bati nikogar, če je Bog z nami, kdo more kaj zoper nas?

Kaj se godi po svetu?

Bliža se dan, ko bo moral Veliki fašistovski svet razpravljati o krizi, ki je izbruhnila v fašistovski stranki. Dne 12. oktobra bo napovedal Mussolini pred najvišjim zborom stranke svoje mnenje o fašizmu in pokazal na pot ozdravljenja. Kakšna bo operacija, še ne vemo, a fašistovski voditelji pišejo obširno o boleznih in o potrebnih medicinah. Tako pravi znani ljubljenec Mussolinijev, poslanec Bottai, da je fašizem bolan na osmih točkah svojega telesa. Prva točka: odkar je postal Mussolini ministerski predsednik manjka fašizmu moč, ki bi se stalno, izključno in z avtoriteto bavil z zadevami stranke. Druga točka: slabo je, da je bil izvršilni odbor imenovan od zgoraj in ne izvoljen od pristašev. Tretja točka: imenovani voditelji izrabljajo svojo oblast, ki jim je udarila v glavo. Četrta točka: v stranki vlada preveč vojaškega duha, ki je bil dober v času bitke, a je sedaj za nič, ker nastopajo pokrajinski voditelji po večini kakor vojaški komandanti in ne kot politiki. Peta točka: v deželi se nahajajo še organizacije, ki so se porodile iz duha nasilja, sedaj pa je potreben študij, potrebna razsodnost in žut odgovornosti. Taki potrebi imenovane organizacije niso kos. Šesta točka: v fašizmu hočejo vsi ukazovati: stranka, Narodna bramba, zadruge itd. Sedma točka: v deželi hočejo imeti fašisti komando nad državnimi oblastmi, kar ni prav. Osmo točka: stranka nima določene programa.

Jedro krize.

Na te rane je pokazal poslanec Bottai in ž njim se strinjajo v glavnem vsi ožji prijatelji Mussolinija. Bolezen, na kateri trpi fašizem, se da izraziti v teh besedah: fašisti, ki so se borili skozi leta proti vladi in tolkli brezobzirno po prefektih in vseh državnih oblastnikih, se ne morejo sedaj vživeti v to, da bi ubogali in se mirno pokorili državnim uradnikom kakor vse ostalo prebivalstvo. Oni zmagovalci, naj bi ubogali navadnega prefekta? Oni, ki so postali nekaki podkralji na deželi, naj bodo naenkrat le preprosti voditelji stranke, kakor so tudi drugi nefašistovski politiki? Prej vsenogočen gospod, kateremu se je vse klanjalo, sedaj navaden smrtnik? Oh, ne! To bi bilo prehudu in pregrenko. »Glejte« — pravi «Il Popolo Nuovo» don Sturza — kako globoko snemajo klobuk pred temi mladiči najbolj ugledne in prej najbolj glasne osebe kraja, ko jih

srečujejo na cesti! Glejte klerikalce, kako hvalijo nepremišljeno uporabo fašistovske palice, glejte bivše komuniste, kako poljubujejo trobojnico! In če bi se gospodje protivili, pričati jim svoje podložništvo, bi treščila nanje z višine batina, ki bi jim snela z glave klobuk ter razsvetlila njihove ideje.»

Glavni namen Mussolinija je ta, da ukloni vse fašiste in njihove voditelje pred zakonom, da jim naloži disciplino in pokorščino, da jih prisili k spoštovanju državnih oblastev. Zato je potrebna preosnova stranke. Dne 12. oktobra se prične v Rimu operacija, ki bo gotovo dolga in težavna. Kajti Mussolini ne bo izključeval kar po vrsti vplivnih podeželskih voditeljev iz stranke, ampak se bo zadovoljil s kompromisom. Ostal bo za sedaj sredi poti. Zato pravi »L'Impero«, da bo kriza »še trajala in se širila.«

Radič na Angleškem.

Voditelj hrvatske republikanske kmečke stranke je meseca avgusta zapustil Zagreb in šel na potovanje v inozemstvo. Javil se je v Londonu, kjer se še sedaj nahaja in kjer dela propagando za svoje ideje. Kako je to, da je šel Radič na Angleško? Kdo ga je spravil v glavno mesto Velike Britanije? Stvar je precej enostavna: Angleži so narod, ki ima uprte oči v ves svet in se zanima za politično in socialno življenje najbolj oddaljenih dežel. Angleži zasledujejo politiko celega sveta in hočejo biti o vsem natančno poučeni. V tem tiči njih velika sposobnost v politiki. Jasno je, da se zanimajo tudi za Jugoslavijo, ker je to ena najvažnejših držav na Balkanu in se ji obeta velika bodočnost. Zanimajo se za Jugoslavijo tudi zato, ker je Jugoslavija zaveznica Francije in bi jo Angleži radi potegnili k sebi, proč od Francozov. Kako naj to napravijo? Gle dati morajo, da močne in vplivne jugoslovanske stranke simpatizirajo z Anglijo, kajti če pridejo te stranke na vlado, bodo brž zahtevale novo politiko. Tako so se začeli Angleži zanimati za Radiča, kajti Radič je močan in hoče spraviti Jugoslavijo v zvezo z Veliko Britanijo. Po Jugoslaviji potujejo že od njene ustanovitve različni angleški časnikarji, pisatelji in politiki, študirajo tukaj razmere, iščejo stike z vodilnimi osebami, poročajo na to v angleške liste in dajejo tudi vladi informacije o položaju v Jugoslaviji. V Londonu se je ustanovil celo poseben odbor, tako zvani Balkanski odbor, ki ima izključen namen

proučevati razmere v balkanskih državah. Predsednik tega odbora gospod Buxton je bil s svojim bratom v Zagrebu, se je tam seznanil z Radičem, si vse zapisaval, kar je videl in slišal. Radič mu je predložil obširno spomenico o svojih zahtevah in gospod Buxton je pri tem povabil Radiča, naj pride na Angleško in tam predava o razmerah na Hrvatskem.

Nevarna karta.

Radič se je po enoletnem odlašanjju vzdignil na potovanje, kar bi samo na sebi ne bilo še nič hudega. Toda Radič je hotel vporabiti svoje potovanje za svoje posebne namene. Njemu ni bilo le zato, da razlaga Angležem razmere v Jugoslaviji, ampak je hotel prepričati Angleže, naj vplivajo in pritiskajo na jugoslovansko vlado, da spremeni ustavo in ustvari federalizem. Hotel je torej, da bi se Belgrad pod pritiskom angleškega javnega mnenja vdal njegovim zahtevam. Radič je klical na pomoč inozemstvo. Taka politika je nepravilna in nevarna, zato se Radičevi prijatelji z njo niso strinjali. Dr. Korošec je izjavil v časopisih, da se ne sklada s politikom Radiča in mu je štel posebno v zlo, da ni njega o nameravanem potovanju prej obvestil. Dr. Korošec stoji na pravilnem stališču, da morajo vse stranke svoje boje izvojevati v lastni državi in ne v inozemstvu. Kar imamo, opravimo doma in ne kličimo na pomoč tujcev. S takim postopanjem škodujemo le lastni stranki in državi.

Radič se pa ni nič oziral na svoje zaveznike in je šel na lastno pest v tujino. S tem je izigral skrajno karto. Ako se mu njegova akcija posreči, je prav, ako ne, se vrne domov z dolgim nosom in njegova stranka zgubi silno na ugledu. Moč Radičeva bi se v tem primeru začela resno krhati.

Radičev neuspeh.

Kaj je Radič dosegel? Imel je različna predavanja seznanil se je s celo vrsto politikov in časnikarjev, o njem so pisali in govorili, poslal je v domovino 13 pisem, a to je vse. Niti v glavo ni padlo angleškimi politikom in londonski vladi, da bi se vmešala v notranje razmere Jugoslavije in se zavzela za Radiča. V dokaz naj služijo nastopna dejstva: znani angleški pisatelj dr. Seton Watson, ki je napisal več knjig o hrvaškem vprašanju in branil pred vojno, med vojno in po vojni z vso odločnostjo koristi Jugoslovancev, je priobčil o Radičevem potovanju te dni sledečo sodbo: «Radič je popolnoma krivo ocenil politični položaj, ko je pričakoval, da ga bo angleška vlada in angleško javno mnenje podpiralo.» S tem je povedano vse. Še hujše pa je pisanje uglednega londonskega lista «Timesa», ki je tekom cele vojne in tudi po vojni stal trdno na strani Jugoslovancev. O Radiču je napisal «Times» 14. septembra nastopno mnenje: «Gospod Radič ni bil nikdar tvorna sila v jugoslovanski politiki. (A constructive force in Jugo-Slav politics). Njevovi predlogi o federalizaciji so preveč megleni in pretirani. Sedaj ko je odšel, morejo najti Hrvati bolj državniškega voditelja.» S tem besedami je vse delovanje Radiča javno obsojeno, namen nje-

GOSPODARSTVO

Opomin izseljencem!

Iz Brd smo prejeli dopis, ki opozarja na nevarnost, ki preti vsled silno naraščajočega izsejevanja tej tako blagoslovljeni vinorejski pokrajini v gospodarskem oziru. Ker je vprašanje izseljevanja velevazno in pereče tudi za druge dele naše dežele, zato pričujemo dopis v celoti. Glasi se:

Z žalostjo opazujemo, kako so se začeli naši Brici izseljevati. Rokodelci in delavci nimajo ne dela in ne jela, zato zapuščajo kar trumoma svojo rodno grudo in gredo v široki svet s trebuhom za kruhom. Brezdvomno je iskanje zasluzka po tujini zelo neprijetno in priča o slabem nezdruvem gospodarskem položaju domače zemlje. Naravnost usodepolno bi pa postalo za naša Brda, ako se začnejo izseljevati tudi koloni. Naša posestva bi ne imela več potrebnih delavskih moči in bi propadla. Vinoreja bi ne imela več svojih umnih in izkušenih gojiteljev in bi začela počasi zamirati. V doglednem času bi usahnil ta sicer skromni, toda glavni vir dohodkov našega Brca. To se pa ne sme zgoditi! Zato je nujno potrebno, da se ustvari med kolonom in posestnikom razmerje, ki bo obema nudilo možnost obstanka. Le na ta način je mogoče ohraniti naše že itak šibko gospodarsko življenje.

Umestno se nam pa zdi, da na naslov vseh onih, ki se mislijo izseliti, izgovorimo dva svareča opomina:

1.) Ne izseljujte se lahkomišelnost! Izseljevanje je v prvi vrsti seveda gospodarska zadeva, toda včasih postaja nekaka bolezen. V vasi se začne pripravljati par ljudi na odhod. Vsi vaščani govorijo in razpravljajo o tem. Misel o izselitvi se začne polasčati mnogih, ki

prej na izselitev niti v sanjah niso prišli. Če pride pozneje od izseljenih se kakšno ugodno poročilo, je vsa vas razburjena in hitro je zopet zbrana četa, ki se odpravlja v tujino. Z vso silo in na vse načine se zbere potrební denar, poproda včasih vsa premična in nepremična imovina ter odjadrajo na slepo srečo v neznaní svet. In potem se velikokrat zgodi, da sreča človeku ni mila. Izseljenec ostane v tujini brez sredstev in mora garati kot črna živina, da se preživi. Na vrnitev v domovino pa ne more misliti, ker ni zadostnega zasluzka in nobenega vira, iz katerega bi zajel potrebno potnino.

2.) Premislite dobro, kam se izselite! Predno se odločite, da greste v tujino, poizvedite natančno, kakšne so razmere v kraju, kamor hočete. Ravno sedaj prihajajo n. pr. pisma iz Argentine, ki so polna najbridkejših pritožb. Ker je bil v zadnjem času naval izseljencev v Argentine zelo velik, je nastala tam velika konkurenca med delavci in so vsled tega mezde padle za 40%. Poleg tega so mesta prenapolnjena z delavci in ni mogoče dobiti druge dela kot samo na farmah in v nezdravih krajih. Tam je treba stanovati v prenapoljenih barakah in je ob bornem zasluzku prav obupno življenje.

Zato: preden greste na pot, premislite in preudarite dobro, kam greste! Umestno bi bilo, da bi se osnoval pri pol. dr. «Edinosti» v Gorici izseljniški odsek, ki bi proučeval izseljeniško vprašanje in šel izseljencem tudi z nasveti na roko.

VALUTA.

Dne 10. oktobra si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 25.50 — 25.80 L.
za 100 avstr. kron — 3.0 — 3.1 stot.
za 1 dolar — 21.80 — 21.90 L.
za 1 funt 99.50 — 99.80 L.

PROSVETA

HARMONIJ je že dolgo časa vpeljano godalo, a kljub temu še ni vsem njegovim lastnikom znana bistvena razlika med ameriškimi in evropskimi sistemi. Pri ameriškem so pojoči jezički zunaj glasnice (dolga skatlja, na kateri so pritrjeni jezički) ter vibrirajo potem, ko z mehovoma izredčimo zrak v glasnici. Ta proces nam ne daje polne oblasti nad zračnim pritiskom in zato je izražanje (piano, forte, crescendo in decrescendo) zelo nepopolno in brez pravega učinka. Ravno nasprotno je pri evropskem sistemu, katerega tudi veščaki kot Forder i dr. toplo priporočajo. Jeziki so pri tem v glasnici, v kateri z dvema mehovoma pri zaprtjem tretjem mehu, rezervatorju — poljubno zgoščujemo zrak, vsled česar povoljno in v trenutku lahko in točno izražamo vse dinamične odtenke od najnežnejšega pianissimo do fortissima in nazaj v pianissimo. — Ta sistem pa ima tudi močne jezičke, a daje prav tihe kakor tudi najmočnejše glasove ter je za petje in cerkev posebno pripraven. Konstrukcije je tako trpežne, da ob količkaj pažnji trpi vsaj 60 — 100 let!

V mnogih cerkvah imamo vsled vojne še porušene orglje in danasnja nabava orgelj je precej otežkočena stvar, kajti en pojoči register stane danes najmanj 4000 lir. In ako hočemo, da so orglje količkaj uporabne, morajo imeti vsaj 10 do 12 pojočih spremenov, kar bi danes stalo 50 do 60 tisoč lir. Dobro nadomestilo za orglje pa je harmonij evropskega sistema, posebno še, če ima podvojene glasove. Ako se nabavijo orglje, ostane harmonij za pevski poduk. Kdor želi trpežen in dober harmonij take vrste, naj takoj piše na naslov **A. L. Dornberg** št. 20, pri Gorici

Gospodarska navodila za vsak posamezen mesec dobiš v «Gospodarskem listu.»

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. R. Bača: Upravništvo list redno pošilja; pritožite se pri poštnem uradu in nam sporočite o uspehu.

Gostilničarji in krčmarji si prihranite denar ako kupite steklenice in kozarce v trgovini

E. Kaučič

VIA G. CARDUCCI, 20.

Lloyd Sabaudo

V kratkem odidejo iz Genove v

Severno Ameriko

veliki parniki:

«CONTE ROSSO»

25. novembra 1923.

«CONTE VERDE»

21. oktobra 1923.

v Južno Ameriko

«Tomaso di Savoia» 31. oktobra 1923

«Principe di Udine» 29. novemb. 1923.

CONTE VERDE»

14. novembra 1923

iz Genove v Buenos Ayres v 13½ dneih.

V AVSTRALIJO:

«Principessa Maria» 2. novemb. 1923.

Vsi odhodi se vršijo natančno po potovalnem načrtu.

Pojasnila daje Agencija:

GORICA, VIA CONTAVALLE št. 4.

Potrím srcem naznanjamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem pretužno vest, da je naš ljubljeni in skrbni soprog in oče

Peter Pavel Kloos

umrl nagle smrti v bolnišnici goriških usmiljenih bratov. Pogreb se bo vršil istotam dne 9. oktobra 1923.

Poljubinj, dne 8. oktobra 1923.

Zalujoča soproga NEŽA KLOOS.
ADELA, hčerka, ADOLF in ALFRED, sinova.

Najcenejše in najboljše švicarske ure vseh vrst z 5 letno garancijo kupite pri stari domači tvrdki

J. Šuligoj,

urar in trgovec

Gorica - via Carducci 19

Trgovski pomočnik mešane stroke, zmožen slovenščine in italijanščine se sprejme takoj ali pozneje. Naslov pove uprava lista.

HIŠO z 10 njivami zemljišča v bližini Gorice ob glavni cesti oddam v najem ali prodam. Naslov pri upravi lista.

Kje se nahaja Bednařikova knjigoveznica?

V prostorih Zadrušne tiskarne v Gorici na Placuti, vogal via Orzoni.

Gospodinje!

Kuhinjske potrebščine

lonce, kozice, sklede, stekleno blago itd. po najnižjih cenah dobite v trgovini

E. Kaučič

GORICA - VIA G. CARDUCCI, 20

KMETIJA obširna 12 johov, uro nad Zidanim mostom, pol ure do župnije, (rodovitne njive, travniki, gozdi, sadje, takojšnje stanovanje, hlev, vodnjak za 15.000 Lit., na zeljo tudi po nizki ceni inventar in pridelke) proda le radi bolezní Korošec, Rimske toplice, Jugoslavija.

Modni salon ROZE MUNGHERLI

v Gorici se je preselil v trgovino na

Corso Giuseppe Verdi št. 40

V trgovini je dobiti vse novosti letnega časa z vzorci iz Pariza, Milana in Torina. Izvšujejo se tudi vsakovrstna modistična dela. Klobuki Roze Mungherli so razstavljeni in se prodajajo samo v lastnem salonu Corso Verdi št. 40.

Prodaja na obroke.

S prvim septembrom je otvorila firma: «Grande Emporio Rateale» (centrala v Trstu),

Via Garibaldi 20, II p. (prej via Teatro)

svoje podružno skladišče.

Prodaja: izgotovljene obleke in po meri, najfinejše manufakturno blago, sukne, dežne plašče, obuvale, klobuke, ovratnike, rokavice, naramnice, perilo itd.

Cene brez konkurence! Obroki mesečni in tedenski. Krojačnica prvega reda. Gorica, Via Garibaldi 20-II.

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Kmetovalci!

Kdor želi TOMAŽEVO ZLINDRO, kalijevo sol ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hranilnici ali zadrugi, v goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.